

La senyora d'Ur continua plorant

Plora la senyora d'Ur davant la certesa de la destrucció de la seua ciutat entre el 2113 i el 2006 a.C. Plora, es queixa i diu: «encara que hagués fet batre les ales com una ocella / i com una ocella hagués volat a la meua ciutat, / la meua ciutat hauria estat destruïda fins a la rel, / fes el que fes jo, la ciutat d'Ur seria extingida». I continua el seu plany desesperat davant les divinitats fins que el fat dicta la mort de tots els seus habitants. I després de la senyora d'Ur hi ha Safo buscant la bellesa més enllà d'exèrcits i tropes, i després Wang Can i la seua ciutat desordenada, Du Fu i la seua plàcida observació del paisatge, «tot du la guerra al món: no hi haurà fugitiu... / m'assec al llit i penso, i la nit és feixuga». I Victor Hugo, Kavafis, Apollinaire, Adonis, Martí i Pol, Quasimodo, Dylan Thomas, Espriu... tots ells i els seus poemes reunits en una magnífica i acurada edició a càrrec de Jordi Cornudella.

Maleïdes les guerres és conjuntural i no ho és. Naix, com el mateix autor de l'antologia explica, com a conseqüència del moviment que es va desenvolupar arreu del món en resposta a l'última invasió d'Irak per part dels EE.UU. i els seus seguidors durant l'any que ara deixem enrere. Tanmateix no ho és perquè els poemes que desfilen per les pàgines d'aquest llibre repassen guerres ben diverses, des d'aquella caiguda d'Ur fins als nostres dies. Hi desfilen sentiments, maneres d'enfrontar-s'hi, de rebel·lar-s'hi, de deixar-s'hi dur... s'hi passen reflexions sobre la funció del poeta en temps de guerra, alguns des de les trinxeres com Apollinaire i Ungaretti, tots des de l'estupor i la incomprensió, des de la necessitat d'expressar l'horror que senten els éssers humans de manera natural cap a aquests fets, alguns viscuts en persona, d'altres vistos per televisió a l'hora de dinar, d'altres... I al costat de la condemna poètica hi ha la certesa d'una violència també natural, tot i que, potser, mal canalitzada.

Grans poemes bastits amb el rerefons dels crits que inspiraven Ungaretti: "pareu de matar els morts, / no crideu més, prou, no crideu / (...) / feliç allà on no passa l'home». I al mateix temps, l'impulsaven a la vida: «tota una nit sencera / estirat a la vora / d'un company / massacrada / que tenia la boca / serrada / cap a la lluna plena / amb la congestió / de les seves mans / ficada dins / del

AA.DD.
Maleïdes les guerres
Ed. 62, Barcelona, 2003
175 pàgs.

meu silenci / he escrit / cartes plenes d'amor. / No havia estat mai / tan / aferrat a la vida».

Poemes acusadors que apelen a la responsabilitat de cadascú, com el de Günter Eich: «Pensa que després de les grans destruccions / tothom demostrarà ser-ne innocent. / Pensa-ho: / Corea i Bikini / no es troben en cap indret del mapa, / sinó dintre del teu cor. / Pensa que tu tens la culpa de totes les atrocitats / que lluny de tu es cometen». Poemes que es reiteren en la seua inutilitat, com el de Hayden Carruth, que, davant la demanda d'escriure un poema sobre la guerra del Vietnam, declara que ja l'ha fet quan escrivia aquell contra Algèria, Corea, Abissínia, Espanya... «i ni un bri d'alè / no va ser restituit / a cap / gola esqueixada / d'home dona o nen / ni un ni un».

L'esmolat comentari del Joan Brossa, com qui no vol la cosa: «¿No serà dijous la commemoració de la fi / de la Segona Guerra Mundial a Europa / mentre a Bòsnia, que també és

Europa, / s'estan massacrant amb el consentiment de les Nacions Unides? / És natural: allà on no hi ha petroli...»

Poemes que es reconeixen inútils i que intenten conjurar els morts i la seua torturada presència, com el del polonès Czeslaw Milosz: «¿Què és la poesia que no pot salvar / Nacions ni persones? [...] / Oh, antic, deixo aquí per a tu aquest llibre / perquè no te'ns apareguis mai més».

Poemes que fan de testimoni directe i colpidor, com el de Tadeusz Rózewicz: «tinc vint-i-quatre anys; / em duïen a l'escorxador, / i m'he salvat».

Colpeix l'evidència de la semblança de tots més enllà dels distàncies de temps, espais, estètiques i filosofies. Colpeix el fet que des de fa quatre mil anys les guerres provoquen aquests tipus de reflexions, malediccions, descripcions i malsons. És la capacitat humana d'educar i reconduir la violència, d'acceptar-la com a part de la vida i de la necessitat, si no ja de suprimir-la, sí al menys de canalitzar-la més enllà dels camps de batalla, la que origina tantes pàgines escrites des de les trinxeres reals o imaginàries de totes les guerres, aquestes sí, reals, que ens han mantingut ocupats durant els últims mil·lennis. De guerres, sempre n'hem tingut. La majoria dels textos, però, pertanyen a les guerres del segle XX, que, com diu Cornudella, «és un segle fet de preguerres, guerres, entreguerres i postguerres». Les guerres de les armes innovadores, de les destruccions massives, de les prevencions, les selves, els deserts i l'ONU. Les guerres de les quals ningú parla ja convertides en rutina, en guerra de guerrilles, en guerres tribals, en allò que ara anomenen terrorisme. Hi ha guerres més enllà dels telenotícies, més enllà de resolucions i conferències, hi ha causes i conseqüències. I hi ha poetes que continuen descrivint un horror en blanc i negre que de tan proper se'ns fa irreal, com aquelles imatges que es fan borroses de tant mirar-les fixament. Entre la senyora d'Ur, que plora la destrucció de la seua ciutat, i el poema de Narcís Comadira que tanca el llibre hi ha quatre mil anys de distància. Tanmateix, l'espai de l'antiga Babilònia continua en guerra: «Torneu contes antics de Babilònia, / jardins florits de Xahrazad desperta! / Ja no hi ha llum al cor de les paraules / Tot s'ho ha menjat la guerra, la nit verda».

Júlia Zabala Tomàs